

Ragnar Freyr Ingvarsson

formaður Læknafélags Reykjavíkur, gigtarlæknir hjá Gigtarmiðstöðinni og lyflæknir á Landspítala

Með stöðu sjúkratrygginga og sérgreinalækna á heilanum

Læknafélag Reykjavíkur á sér langa og merkilega sögu. Félagið var stofnað 18. október 1909 gagnert til að gera samninga við nýstofnað Sjúkrasamlag Reykjavíkur, gæta hagsmuna lækna, sjá um samskipti við sjúkrasamlagið og semja um gjaldskrá fyrir félagsmenn. Það kom að stofnun *Læknablaðsins* og seinna að stofnun Læknafélags Íslands. Nú sem endranær hefur aðgengi sjúklinga að viðeigandi heilbrigðisþjónustu verið félagsmönnum sérstakt stefnumál.

Ég þreystist seint á að segja frá starfi sérgreinalækna á stofu – en það er mjög umfangsmikið og spannar flest svið læknisfræðinnar. Árið 2021 leituðu Íslendingar að meðaltali 1,4 sinnum til sérgreinalækna – samtals 510.000 sinnum. Það eru fleiri komur en til lækna á heilsugæslu höfuðborgarsvæðisins og til lækna á göngudeildum Landspítala samanlagt. Afköstin eru mikil, en hver stofulæknir sinnir meira en 1280 læknisverkum árlega. Þjónustan er samfélaginu sérstaklega hagkvæm – kostnaður við læknisheimsókn hjá sérgreinalækni á stofu er brot af því sem það kostar að leysa sama vandamál á göngudeild á sjúkrahúsi. Í því ljósi er ótrúlegt að hugsa til þess að sérgreinalæknar hafa verið án samnings við ríkið í meira en fjögur ár og þrjá mánuði!

Hvað er að vera sjúkratryggður á Íslandi?

Víða er þrengt að heilbrigðisþjónustu á landinu og ljóst að eftirspurn er langtum meiri en framboð. Það sést á löngum biðtímum eftir viðtali hjá heimilislækni, bið eftir mati sérgreinalækna, bið á bráðamóttöku, eftir innlögnum og aðgerðum, endurhæfingu, hjúkrunarrýmum og heimahjúkrun og hér mætti lengi telja. Ljóst er að vandinn mun vaxa með fjölgun þjóðarinnar og öldrun hennar.

Hið opinbera hefur endurtekið sagt að vandamálið sé í raun einfalt – þetta sé bara spurning um verð og magn.

Fram til þessa hefur gengið brösuglega að ná saman um verð en kannski

enn síður um magn. Hversu margar heimsóknir vill ríkið kaupa? Hversu margar ristilspeglanir? Hversu mörgum börnum á að sinna hjá barnalæknaþjónustunni? Hversu mörg geðviðtöl? Eða ofnæmispróf?

Hið opinbera verður að ákveða hvaða réttindi eiga að teljast til almannaþrygginga og hvað eigi að standa fyrir utan. Þetta eru krefjandi viðfangsefni sem stjórnálamenn og embættismenn verða að reyna að leysa. Hvað þýðir það að vera sjúkratryggður á Íslandi?

Hvað vilja sérgreinalæknar?

Tryggja þarf nýliðun sérgreinalækna svo sjúklingar geti komist að innan nokkurra vikna frá því að tilvísun berst. Samkvæmt skilgreiningu landlæknis frá 2016 er ásættanleg bið innan við 30 dagar. Ljóst er að þeim markmiðum hefur ekki verið náð en víða er meira en þriggja mánaða bið og jafnvel miklu lengri. Samkvæmt bráðabirgðatölum frá Sjúkratryggingum Íslands virðist þjónusta sérgreinalækna hafa dregist saman um 4,7% árið 2022 borið saman við árið á undan. Staðan er grafalvarleg og ljóst að blása þarf til sóknar ef tryggja á eðlilegt aðgengi að sérgreinalæknum.

Nýjungar þarf að innleiða með skynsamlegum og skjóttum hætti. Það leiðir til betri niðurstöðu fyrir sjúklinga. Vilji til að taka upp nýjar meðferðir, nýjungar við greiningu og meðferð sjúklinga þurfa að eiga greiða leið inn í gjaldskrá sjálfstætt starfandi lækna en hún hefur tekið sárafaum breytingum á liðnum áratug. Það hefur ekki staðið á læknum að vilja innleiða nýja þekkingu sjúklingum til hagsbóta.

Leiðréttá þarf verð til lækna, en það hefur ekki verið gert í meira en þrjú ár og hafa lækna verið nauðbeygðir til að leiðréttá gjaldskrár sínar til að standa undir kostnaðar- og launahækkunum. Ef hið opinbera hefði leiðrétt verð til lækna væru álögur á sjúklinga mun minni. Þetta þarf að laga sem fyrst svo tryggja

megi aðgengi að mikilvægri þjónustu sérgreinalækna, óháð efnahag. Með samningsleysi hefur því markmiði verið stefnt í voða.

Að lokum

Samkvæmt úttekt Öryrkjabandalags Íslands hafði samningsleysið kostað sjúklinga nærri tvo milljarða árið 2020. Framreiknað til dagsins í dag má ætla að kostnaður sjúklinga sé kominn í 10 milljarða frá árinu 2019, þegar samningar runnu út. Þetta eru geysilegar fjárhæðir sem ríkið hefði lögum samkvæmt átt að greiða.

Síðustu ár hafa verið krefjandi fyrir sjálfstætt starfandi lækna en fyrst og fremst krefjandi fyrir sjúklingana. Sérstaklega fyrir þá sem lifa á örorkubótum eða hafa lítið á milli handanna. Úr þessu verður að bæta sem fyrst.

Mér finnst ávallt einkennilegt til þess að hugsa hvað þessi mikilvægu málefni fá lítið pláss í fréttum eða í samfélagslegum umræðum. Þess vegna skrifa ég þennan pistil – sem er kannski keimlíkur fyrirri skrifum mínum um þessi mál – enda er ég með þetta á heilanum.

Stjórn Læknafélags Íslands

Steinn Þórðardóttir formaður

Félag almennra lækna
Þóris Þorkeldsdóttir
Sólveig Bjarnadóttir

Félag íslenskra heimilislækna
Margrét Ólafía Tómasdóttir
Oddur Steinarsson

Félag sjúkrahúslækna
Theódór Skúli Sigurðsson
Magdalena Ásgeirsdóttir

Læknafélag Reykjavíkur
Ragnar Freyr Ingvarsson
Katrín Ragna Kemp